

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ (16/11/2020)

Εισηγήτρια: Ειρήνη Στέφου

Όνοματεπώνυμο:.....

Τα παιδιά μελετούν, αλλά δεν κατανοούν

«Πολλές φορές διαβάζω και δεν καταλαβαίνω. Όταν τα κείμενα είναι αρχαία με νέα ελληνικά μαζί, μου φαίνονται πολύ **περίεργα**. Δυσκολεύομαι να καταλάβω, θέλει πολλή ανάλυση» απαντάει σε σχετική ερώτηση η Ελ., μαθήτρια της Γ' Λυκείου. Επίσης ο Β., μαθητής Γ' Λυκείου, δηλώνει: «Εκτός σχολείου, δεν μ' αρέσει να διαβάζω. Αν εξαιρέσω τα μαθήματα που μ' ενδιαφέρουν για τις Πανελλαδικές, χρειάζομαι συνήθως αρκετό χρόνο να κατανοήσω ένα κείμενο». Τέλος ο Στ., μαθητής Β' Λυκείου, αναφέρει: «Δυσκολεύομαι να γράψω. Δεν έχω ιδέες ή όταν έχω, δεν μπορώ να τις αναπτύξω. Έκθεση, πάω φροντιστήριο, μαθαίνω «πακέτα λέξεων», τα γράφω. Άλλα βιβλία, σχεδόν ποτέ. Προτιμώ ταινίες».

Όταν τέθηκε το ερώτημα στους εκπαιδευτικούς, αν τα παιδιά καταλαβαίνουν όταν μελετούν, οι απαντήσεις ήταν κατηγορηματικά αρνητικές. «Όχι όχι!», θα πει χωρίς δεύτερη σκέψη η κ. Ε.Ρ., φιλόλογος και την άποψη αυτή **συμμερίζονται** πολλοί συνάδελφοί της με πολυετή εμπειρία. Τα παιδιά είναι αρνητικά μπροστά στο συνεχές κείμενο. Βαριούνται και φοβούνται. Η λεξιπενία είναι ιδιαίτερα αισθητή, ενώ πρόβλημα υπάρχει τόσο στην κατανόηση, όσο και στην ορθογραφία. Το επίπεδο εγγραμματος* διαρκώς υποβαθμίζεται στην Ελλάδα. Βέβαια, αντίστοιχη περιγράφεται η κατάσταση και στα δημόσια σχολεία της Γαλλίας, όπου μάλιστα καταργήθηκε η συγγραφή δοκιμίου από μαθητές, επειδή αδυνατούσαν οι περισσότεροι να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις αυτού του είδους λόγου.

Οι ειδικοί αποδίδουν το πρόβλημα σε πολλούς παράγοντες. Αρχικά στο οικογενειακό περιβάλλον. Τα παιδιά δεν είναι μυημένα στη λογοτεχνία, καθώς το περιβάλλον τους δεν ευνοεί συνήθως τη φιλιαναγνωσία. «Ούτε εφημερίδα δεν διαβάζουν τα παιδιά μας, πράγμα που αποτυπώνεται και στο γράψιμό τους», αναφέρει μία μητέρα εφήβου. Οι εκπαιδευτικοί, παραδέχονται πως ευθύνονται κι αυτοί, καθώς αρκετές φορές «κατεβάζουν τον πήχη». Φυσικά, το πρόβλημα **επιδεινώνεται** και από τον μεγάλο όγκο της διδακτέας ύλης, ο οποίος είναι αντιστρόφως ανάλογος με τον διαθέσιμο χρόνο. Επίσης διάφοροι πειραματισμοί στην εκπαίδευση και η απουσία συνέχειας ευθύνονται για τη φθίνουσα πορεία του εγγραμματος. Ίσως όμως φταίει και η εικόνα, το Διαδίκτυο, τα greeklish και γενικότερα οι νέοι τρόποι επικοινωνίας, στους οποίους έχουν εθιστεί τα παιδιά μας.

Έχοντας εξοικειωθεί με το επιφανειακό αδυνατούν να επεξεργαστούν ένα κείμενο και να αποκωδικοποιήσουν τα μηνύματά του.

«Η ικανότητα του μαθητή να διαβάζει, να κατανοεί και να συνθέτει κείμενα διαφορετικού είδους, η έννοια δηλαδή του εγγραμματισμού, στη σχολική κοινότητα δεν έχει κατακτηθεί από την **πλειονότητα** των παιδιών», επισημαίνουν αρκετοί καθηγητές Πανεπιστημίου. «Αυτό δεν είναι μόνο **απόρροια** του δύσκολου λεξιλογίου, αλλά και της εσωτερικής δομής και διάρθρωσης του κειμένου. Όσο απομακρυνόμαστε από τον αφηγηματικό λόγο και εισάγεται στα σχολικά εγχειρίδια ο επιστημονικός, έστω απλοποιημένος, τόσο δυσχεραίνει η προσπάθεια κατανόησης. Τα παιδιά μας δεν υστερούν σε νοημοσύνη. Ορισμένες φορές όμως καλούνται να διαχειριστούν «ύλη», που είναι δύσκολη για τον μέσο μαθητή, ενώ ο διαθέσιμος χρόνος αποτελεί πλέον αγαθό σε ανεπάρκεια», διατείνονται οι ειδικοί.

Επομένως, κρίνεται αναγκαίο να εστιάσουμε στην ικανότητα του παιδιού να κατανοεί τις ερωτήσεις, να δίνει απαντήσεις, αλλά και να διατυπώνει το ίδιο ερωτήσεις. Να επεξεργάζεται με αυτονομία τα δεδομένα του και να αντιλαμβάνεται τις μεταξύ τους σχέσεις.

Σε ό,τι αφορά τους εκπαιδευτικούς οι ειδικοί επισημαίνουν ότι είναι απαραίτητη η συνεχής επιμόρφωσή τους. Επίσης, είναι αναγκαίος ο σωστός προγραμματισμός, με βάση τον οποίο θα υλοποιούνται οι καινοτομίες στην εκπαίδευση, στο πλαίσιο των προκλήσεων της εποχής.

Ωστόσο, δε θα πρέπει να παραγνωρίσουμε και τον ρόλο των γονέων, οι οποίοι οφείλουν να υποστηρίξουν την προαγωγή της γνώσης. Με ποιους τρόπους; «Μιλώντας από την αρχή στο παιδί επεξηγηματικά, ερμηνευτικά και σχολιαστικά, όχι μόνο καθοδηγητικά. Εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία. Εκθέτοντάς το σε προσλαμβάνουσες, ανάλογες με την ηλικία του», συμπληρώνουν οι ειδικοί.

B. Χρυσοστομίδου, από την ιστοσελίδα της εφ. Η Καθημερινή, 23.02.2013 (διασκευή).

** Με τον όρο **εγγραμματισμό** δεν εννοούμε μόνο την ικανότητα των μαθητών να διαβάζουν και να γράφουν αλλά να κατανοούν και να χειρίζονται αποτελεσματικά το γραπτό λόγο και γενικότερα να χρησιμοποιούν τις γνώσεις, που απέκτησαν στο σχολείο, στην καθημερινή τους ζωή.*

Παρατηρήσεις

A1. Βασιζόμενοι στο κείμενο, να χαρακτηρίσετε με **Σωστό ή Λάθος** τις παρακάτω προτάσεις:

1. Το Διαδίκτυο βοηθάει τα παιδιά να αποκωδικοποιήσουν μηνύματα.
2. Οι περισσότεροι μαθητές κατανοούν όσα διαβάζουν και μπορούν να συνθέτουν κείμενα διαφορετικού είδους.
3. Η λεξιπενία είναι ιδιαίτερα αισθητή, ενώ πρόβλημα υπάρχει στην κατανόηση και στην ορθογραφία.
4. Οι γονείς πιστεύουν πως τα περισσότερα παιδιά διαβάζουν εξωσχολικά βιβλία.
5. Το επίπεδο εγγραμματισμού είναι υψηλό στα δημόσια γαλλικά σχολεία.

Μονάδες 10

A2. Ποιες προσπάθειες πρέπει να γίνουν, σύμφωνα με το κείμενο, ώστε να κατακτηθεί ο «εγγραμματισμός» από τους μαθητές; (60-80 λέξεις)

Μονάδες 15

B1. α) Ποια είναι τα **δομικά στοιχεία** της **τρίτης παραγράφου** (Οι ειδικοί αποδίδουν... τα μηνύματά του) του κειμένου;

Μονάδες 6

B1. β) Να δώσετε έναν **πλαγιότιτλο** για την **τρίτη** (Οι ειδικοί... τα μηνύματά του) παράγραφο του κειμένου.

Μονάδες 3

B1. γ) Με ποιον **τρόπο** αναπτύσσεται η **τέταρτη παράγραφος** (Η ικανότητα... οι ειδικοί) του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B2. α) Να γράψετε από ένα **συνώνυμο** για τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

περίεργα:

συμμερίζονται:

επιδεινώνεται:

πλειονότητα:

απόρροια:

Μονάδες 5

B2. β) Να γράψετε από ένα **αντώνυμο** για τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

απουσία:

ικανότητα:

διαφορετικού:

απομακρυνόμαστε:

ανεπάρκεια:

Μονάδες 5

B3. «Η έννοια του εγγραμματισμού δεν έχει κατακτηθεί από την πλειονότητα των παιδιών».

Να **μετατρέψετε** την παθητική σύνταξη **σε ενεργητική** και να εξηγήσετε πού δίνεται έμφαση με καθένα από τα δύο είδη σύνταξης.

Μονάδες 8

B4. Να επισημάνετε ποιες από τις παρακάτω προτάσεις / φράσεις του κειμένου χρησιμοποιούνται με **κυριολεκτική / δηλωτική** και ποιες με **μεταφορική / συνυποδηλωτική σημασία**:

1. «κατεβάζουν τον πήχη»
2. «φθίνουσα πορεία του εγγραμματισμού»
3. «τα παιδιά μας δεν υστερούν σε νοημοσύνη»

Μονάδες 3

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Με αφορμή μια συζήτηση στην τάξη σας για την κρίση της γλώσσας, αποφασίζετε να συντάξετε ένα άρθρο (250-300 λέξεων) στο οποίο θα παρουσιάσετε τις αιτίες της γλωσσικής ανεπάρκειας των νέων και στη συνέχεια θα προτείνετε τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος.

Μονάδες 40